

DSP

Evaluatie Verwijsindex Vroeg samenwerken in NHN

Samenvatting

Bram van Dijk, Maud Pluijm en Manja Abraham

Contactgegevens

11 oktober, 2022

Bram van Dijk

bvandijk@dsp-groep.nl

Maud Pluijm

mpluijm@dsp-groep.nl

Manja Abraham

mabraham@dsp-groep.nl

Aanleiding evaluatie VIN

De landelijke verwijsindex risicjongeren (VIR) is een digitaal informatiesysteem voor professionals in de jeugdsector om signalen samen te brengen en (boven)regionale gegevensuitwisseling mogelijk te maken. In de regio's in Noord-Holland Noord wordt gewerkt met VIN. VIN staat voor Vroeg samenwerken in Noord-Holland Noord. De doelen van VIN zijn:

- ③ Vroegtijdige signalering van jeugdigen die belemmerd worden in hun ontwikkeling;
- ③ Faciliteren van vroegtijdige en onderlinge afstemming tussen professionals door informatie-uitwisseling;
- ③ Bieden van tijdige, passende hulp, zorg of bijsturing aan jeugdigen en hun gezinnen.

De zeventien gemeenten in regio Noord-Holland Noord hebben in het voorjaar van 2022 besloten een evaluatieonderzoek uit te laten voeren naar VIN. Daarbij speelden drie overwegingen een rol:

1. Meer zicht krijgen op de huidige stand van zaken ten aanzien van VIN: wat zijn de resultaten, waar doen zich knelpunten voor en wat kan er worden verbeterd in de huidige werkwijze.
2. Kunnen anticiperen op landelijke ontwikkelingen, met name op het mogelijke vervallen van de wettelijke verplichting voor gemeenten om gebruik te maken van een verwijsindex en het toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming.
3. Het contract met het relatiemanagement van de VIN werd tot zomer 2023 verlengd. Er zijn verschillen van inzicht over hoe het relatiemanagement van de VIN verder moet worden vormgegeven wanneer het contract afloopt zomer van 2023.

Onderzoeksvragen

Voor de evaluatie zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Hoe ziet de huidige werkwijze van de Verwijsindex Vroeg samenwerken in Noord-Holland Noord eruit en wat zijn de resultaten van de huidige werkwijze?
2. Hoe is momenteel het relatiemanagement omtrent de Verwijsindex Vroeg samenwerken vormgegeven?
3. Hoe verloopt momenteel de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking omtrent de Verwijsindex Vroeg samenwerken? Welke verbeterpunten zijn daarin mogelijk?
4. Hoe kunnen eventuele knelpunten worden verbeterd?
5. Welke mogelijke consequenties kunnen worden verwacht als de wettelijke verplichting tot gebruik van een VIR verval?

Uitvoering onderzoek

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn de volgende informatiebronnen gebruikt:

Dashboard gegevens MULTIsignaal

Om zicht te krijgen op de hoe en hoeveel gebruik wordt gemaakt van VIN zijn dashboardgegevens van MULTIsignaal, leverancier van VIN, geanalyseerd. Dit dashboard bevat onder andere gegevens over het aantal signalen, matches, aangesloten organisaties en signalerende professionals.

Documenten over VIN

De volgende documenten zijn in het onderzoek gebruikt: Het advies “Verwijsindex – krachten bundelen” (2016), het bovenregionaal convenant “Vroeg Samenwerken in Noord-Holland Noord” (2019) en kwartaalverslagen en jaarverslagen van de relatiemanagers over 2020 en 2021.

Interview met relatiemanagers

Aan het begin van het onderzoek (juli 2022) is een interview gehouden met de beide relatiemanagers die in 2017 zijn aangesteld.

Digitale uitvraag en verdiepende gesprekken met gemeenten

Er is tussen halverwege juli en halverwege augustus 2022 een digitale vragenlijst uitgezet onder medewerkers van de zeventien gemeenten in de regio. In totaal hebben 23 respondenten de vragenlijst ingevuld. Vervolgens zijn in de eerste weken van september vijf verdiepende gesprekken gevoerd met medewerkers van gemeenten.

Korte enquête onder professionals

In dezelfde periode is een korte digitale enquête uitgezet onder alle professionals actief in de regio Noord-Holland Noord die verbonden zijn aan MULTIsignaal (N=3987). De relatiemanagers hebben de link via hun systeem uitgezet. In totaal zijn er 370 reacties binnen gekomen.

Rapportage

Tweede helft september is een conceptrapportage opgesteld, die op 22 september besproken is met de vertegenwoordigers van de drie regio's, die samen de rol van opdrachtgever vervullen.

Op basis van het commentaar van de opdrachtgevers zijn conclusies en aanbevelingen in deze samenvatting verder aangescherpt. Ook heeft verdere aanscherping plaatsgevonden na de reflectiebijeenkomst, die op 28 september is gehouden. De definitieve rapportage is opgeleverd op 12 oktober 2022.

Conclusies

Aan de hand van de vijf onderzoeksvragen worden onderstaande conclusies getrokken.

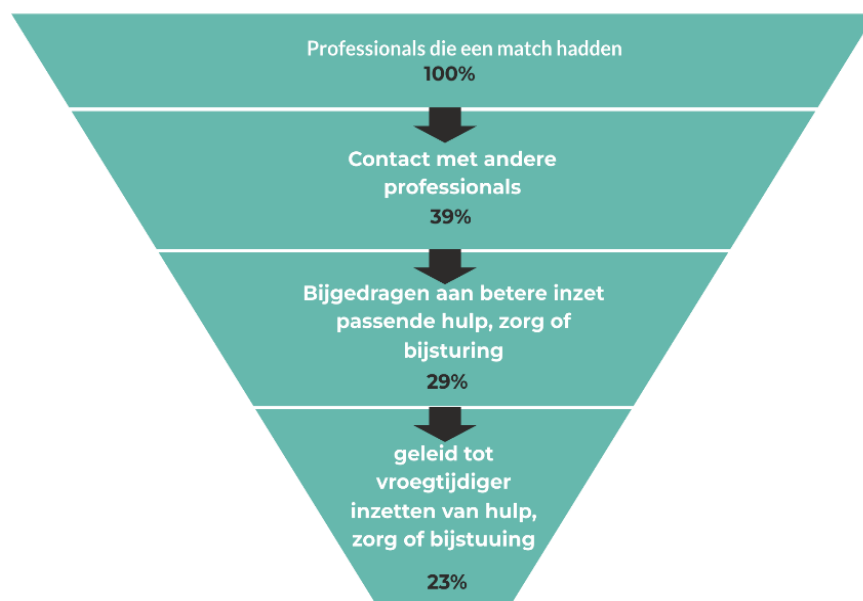
Werkwijze en resultaten

De huidige werkwijze is in grote lijnen voor wat betreft de gemeentelijke taken vastgelegd in het bovenregionale convenant voor Noord-Holland Noord. Hoewel dit niet in het convenant is opgenomen, wordt er in de huidige werkwijze vanuit gegaan dat het grootste deel van de gemeentelijke taken wordt uitgevoerd door de relatiemanagers. Een knelpunt bij de uitvoering van gemeentelijke taken is dat de verschillende rollen (convenantbeheerder, procesregisseur en regiovertegenwoordiger) die benoemd zijn in het convenant, vaak belegd zijn bij beleidsmedewerkers die daar onvoldoende tijd voor vrij kunnen maken. Andere taken die binnen gemeenten een hogere prioriteit hebben gaan voor. Dit neemt overigens niet weg dat de doelstellingen van

VIN in belangrijke mate door de betrokken medewerkers van gemeenten en bestuurders wordt onderschreven.

De belangrijkste resultaten die met VIN de afgelopen jaren werden behaald, kunnen als volgt worden samengevat:

- ③ Een toename van het aantal aangesloten organisaties en daarmee het aantal professionals dat gebruik kan maken van VIN. Het aantal organisaties dat daadwerkelijk ook gebruik maakt van VIN is in 2021 44%.
- ③ Daarmee verband houdend een groei van het aantal signalen en matches. De groei van het aantal signalen en matches is echter minder groot dan de toename van het aantal aangesloten organisaties. Dit wordt waarschijnlijk mede verklaard uit het feit dat de laatste jaren vooral kleine organisaties zijn aangesloten die weinig signalen afgeven. Grotere organisaties, zoals grote jeugdhulpinstellingen en gemeenten (wijkteams, onderwijsinspectie), die meer signalen afgeven, waren al eerder aangesloten.
- ③ Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat er in hun gemeente redelijk tot goed gebruik wordt gemaakt van VIN.
- ③ De professionals die een match hebben gehad, geven aan dat zij gemiddeld in 39% van de gevallen vervolgens contact hebben gehad met één of meer andere professional(s). Volgens hen heeft in 29% van de gevallen dit contact bijgedragen aan betere inzet van passende hulp, zorg of bijsturing. In 23% van de gevallen heeft dit ook geleid tot het vroegtijdiger inzetten van hulp, zorg of bijsturing.

Deze resultaten geven aan dat er in zekere mate aan de doelstellingen van VIN (vroegtijdig signaleren, afstemming tussen professionals en meer passende hulp) wordt voldaan. Beleidsmedewerkers van gemeenten geven aan dat zij moeilijk kunnen beoordelen of de mate van doelbereik van VIN ook goed genoeg is. Ook vinden zij het jammer dat buiten beeld blijft in hoeverre de uiteindelijk ingezette hulp ook een positief effectief heeft voor de betreffende jongeren/gezinnen.

Relatiemanagement

- ③ De taken van de relatiemanagers zijn niet in het convenant opgenomen. In het advies “Verwijsindex krachten bundelen” (2016) is in de bijlage een functieprofiel met een taakomschrijving opgenomen, maar dit is niet officieel vastgesteld door gemeenten. Als er geen duidelijke opdracht is voor de relatiemanagers, kan dat er toe leiden dat de inzet van relatiemanagers per gemeente verschilt.
- ③ De waardering van beleidsmedewerkers voor de inzet van de relatiemanagers is groot, met als kanttekening dat zij vinden dat ze vooral in de eerste tijd door de relatiemanagers te veel werden aangesproken op hun verantwoordelijkheden ten aanzien van VIN. Dit is door de relatiemanagers onderkend en zij hebben hun benadering aangepast.
- ③ De activiteiten van de relatiemanagers hebben duidelijk bijgedragen aan de resultaten die bovenstaand genoemd zijn. Immers het aansluiten van gemeenten en het stimuleren van het gebruik van VIN zijn gemeentelijke taken die in hoofdzaak door relatiemanagers zijn uitgevoerd.

Ambtelijke en bestuurlijke samenwerking

- ③ Door constructieve ambtelijke en bestuurlijke samenwerking is er in 2019 een bovenregionaal convenant afgesloten.
- ③ De volgende uitdaging voor de samenwerking op ambtelijk en bestuurlijk niveau is een gezamenlijke visie te ontwikkelen op de wijze waarop het functioneren van VIN verder verbeterd kan worden.

Verbeterpunten

- ③ Een gezamenlijke visie op de wijze waarop VIN het beste kan worden uitgevoerd ontbreekt. Met een gezamenlijke visie kan worden bijgedragen aan verbetering van de resultaten van VIN.
- ③ Veel uitvoerende professionals geven in de enquête aan dat zij geen of weinig gebruik maken van VIN, omdat anderen dat ook niet doen, en daardoor weinig meerwaarde in het gebruik van het instrument zien. Er wordt voornamelijk meerwaarde gezien in deelname van organisaties in het voorveld, terwijl deze tot nu toe in beperkte mate zijn aangesloten op VIN. Aansluiting van meer organisaties en het toezien op gebruik van VIN kan daar verbetering in brengen.
- ③ Gemeenten, en ook uitvoeringsorganisaties, kijken anders aan tegen de reden om een signaal af te geven. Sommigen vinden dat alleen een signaal mag worden afgegeven wanneer sprake is van daadwerkelijke zorgen om een kind, terwijl anderen zeggen dat ook een signaal moet worden afgegeven als er sprake is van lichte zorgen. Meer duidelijkheid en uniformiteit over de redenen een signaal af te geven, is nodig.
- ③ Mede met het oog op draagvlak voor VIN is het belangrijk dat gemeenten inzicht hebben in het doelbereik van VIN. Op dit moment ontbreekt het antwoord op de vraag of en in hoeverre gebruik van VIN ook bijdraagt aan effectieve hulp aan jeugdigen en gezinnen.
- ③ Er is nog geen functieprofiel inclusief taakomschrijving voor de relatiemanagers vastgesteld. Ook een heldere taakafbakening tussen de taken van convenantbeheerders, procesregisseurs en regiovertegenwoordigers enerzijds en taken van relatiemanagers anderzijds ontbreekt.

- ③ Als belangrijke punten die verbetering behoeven, worden handelingsverlegenheid en duidelijke richtlijnen over het afgeven van signalen genoemd. Ook wordt genoemd dat het afgeven van een signaal een extra administratieve last is en het systeem op dat punt verbetering behoeft.

Toekomstige ontwikkelingen

- ③ Het is momenteel nog onduidelijk hoe het ministerie van VWS gaat reageren op het afschaffen van de wettelijke verplichting. Naar verwachting zal hier dit najaar meer zicht op komen. Maar zelfs als besloten wordt de verplichting af te schaffen, zal dit waarschijnlijk pas in 2024 gerealiseerd worden.
- ③ Wel is duidelijk dat veel betrokkenen de toekomst van VIN somber inzien als de wettelijke verplichting voor gemeenten vervalft.

Aanbevelingen beleidsmatig/bestuurlijk niveau

Gezamenlijke visie ontwikkelen

Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- ③ Prioriteitsstelling in de aansluiting van organisaties in het voorveld.
- ③ Een duidelijk eensluidend standpunt over wanneer een signaal afgegeven moet worden.
- ③ Vaststellen op welke wijze de meerwaarde van VIN beter in beeld moet worden gebracht.

Het is van belang dat ook de relatiemanagers bij de ontwikkeling van deze visie worden betrokken.

Verlenging contract relatiemanagers

Aangezien de inspanningen van de relatiemanagers in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de resultaten die vanaf hun indiensttreding zijn gerealiseerd, verdient het de aanbeveling het contract van de relatiemanagers in januari 2023 te verlengen. Het valt immers niet te verwachten dat bij gemeenten capaciteit kan worden vrijgemaakt om de taken over te nemen die nu door de relatiemanagers worden uitgevoerd.

Aansturing uitvoering

Het verdient aanbeveling om in het convenant de rol van het relatiemanagement op te nemen, en daarin duidelijk te maken welk deel van de taken van convenantbeheerders en procesregisseurs door de relatiemanagers overgenomen worden.

Daarnaast dient overwogen te worden of niet verdergaande stappen genomen moeten worden in de organisatie van de verschillende gemeentelijke taken. We leggen hier twee opties voor:

1. Per regio (dus de drie regio's afzonderlijk) één aanspreekpunt voor de relatiemanagers, die een mandaat heeft om namens de regio afspraken te maken met relatiemanagers (in afstemming met gemeenten in zijn/haar regio). In dit model blijven de 17 gemeenten afzonderlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van hun wettelijke taken.
2. Beleg de wettelijke taken centraal voor heel Noord-Holland Noord, dus niet afzonderlijk bij de 17 gemeenten. Dat zou men kunnen doen door de formatie van het relatiemanagement uit te breiden. In dat model kunnen de regiovertegenwoordigers gemandateerd worden als opdrachtgevers namens de hele regio NHN voor het relatiemanagement.

Meer capaciteit vrijmaken

In de reflectiesessie is geconstateerd dat er door gemeenten meer capaciteit vrijgemaakt zou moeten worden om het gebruik van VIN te intensiveren.

Opstellen functieprofiel relatiemanagers

Maak bij het vaststellen van het functieprofiel gebruik van het functieprofiel dat is opgenomen in een bijlage van het advies “Verwijsindex – Krachten bundelen”. Besteed daarbij ook aandacht aan wat relatiemanagers en beleidsmedewerkers van elkaar mogen verwachten.

Toezicht op naleving gebruik VIN

In subsidievoorwaarden is vaak opgenomen dat VIN gebruikt moet worden. Het verdient aanbeveling dat gemeenten meer toezicht gaan houden op naleving van deze voorwaarde, door in gesprek te gaan over het aantal signalen dat door een organisatie wordt afgegeven.

Toekomst VIN

Aangezien VWS voornemens is de wettelijke verplichting van gebruik van een verwijsindex door gemeenten te laten vervallen, is het nodig dat door gemeenten een scenario wordt ontwikkeld voor de komende periode waarin vooralsnog veel onzeker is.

De mening van de onderzoekers is dat het gebruik van VIN niet zou moeten afhangen van het bestaan van een wettelijke verplichting, maar van het nut van VIN voor kinderen en hun gezinnen en voor professionals. Daarbij plaatsen we de kanttekening dat de wettelijke verplichting nimmer consequenties heeft gehad voor gemeenten die er geen gebruik van hebben gemaakt. Ze zijn er niet door VWS op aangesproken: opvallend, omdat VWS nu in de brief onvoldoende landelijke dekking als belangrijk argument gebruikt om de wettelijke verplichting af te schaffen.

Aanbevelingen uitvoering

Prioriteiten vaststellen

Beleidsmedewerkers van gemeenten en relatiemanagers dienen gezamenlijk prioriteiten vast te stellen voor 2023. Tevens moeten streefcijfers voor de mate van doelbereik, met name ten aanzien van de opvolging van matches, worden vastgelegd. De relatiemanagers hebben in de reflectiesessie aangegeven ten aanzien van onderstaande prioriteiten, waar zij nu ook al aan werken, meer samen met de wijkteams te willen optrekken.

Aansluiting van organisaties in het voorveld

Een belangrijke prioriteit is het stimuleren van het gebruik van VIN in het voorveld. Momenteel wordt daar al op ingezet door de relatiemanagers. Onze suggestie is dat er wordt ingezet op doelgroepen die het best kunnen beoordelen of er al dan niet een signaal moet worden afgegeven en minder last hebben van handelingsverlegenheid, bijvoorbeeld (praktijkondersteuners van) huisartsen en zorgcoördinatoren in het onderwijs.

Duidelijkheid en uniformiteit afgeven signaal en opvolging matches

Een belangrijke voorwaarde is een helder gezamenlijk standpunt van gemeenten over wanneer professionals hun betrokkenheid moeten tonen door een signaal af te geven. Vervolgens kan dit standpunt, onder andere in overleg met organisaties over VIN, gecommuniceerd worden via de VIN-website, nieuwsbrieven en trainingen. Deze duidelijkheid kan ook worden gecommuniceerd aan ouders en kinderen. Wanneer professionals beter kunnen uitleggen wanneer een signaal af te geven én hoe te handelen bij een match, komen zij minder in handelingsverlegenheid.

Inzicht in effecten VIN voor jongeren en gezinnen

De vraag in hoeverre VIN bijdraagt aan effectievere hulp voor jongeren en gezinnen blijft tot dusver onbeantwoord. Het verdient aanbeveling om hier meer zicht op te krijgen door middel van het delen van (geanonimiseerde) best practices, waarbij professionals en jeugdigen/ouders vertellen over geslaagde interventies die mede dankzij VIN tot stand zijn gekomen. Dit kan bijvoorbeeld door storytelling door professionals en jongeren/gezinnen of het gebruiken van narratieve beelden.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.

